

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCOVENECE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Satajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

Sestanek štirih velesil v Monakovem

Danes ob 15 se sestanejo Chamberlain, Daladier, Hitler in Mussolini, da odločijo o miru ali vojni

Vprašanje

Spomenica ameriškega predsednika Roosevelta, ki smo jo včeraj na tem mestu obravnavali, ugotavlja, da ni v Evropi nobenega vprašanja, ki bi se ne moglo rešiti na miren način. Če je kdo, ki misli, da ga je mogoče spraviti s sveta samo s krvavo razpravo, naj se po besedah najvišjega predstavnika ameriškega naroda zaveda, da sila ne reši nobenega vprašanja za bodočnost, ampak rodi le še težja vprašanja in bi, kakršen je položaj na svetu danes, neizogibno vedla do popolnega propada vseh narodov. Če je torej na vodilnih mestih le še količjak uvidenosti in dobre volje, je mogoče vojno nevarnost z eno samo besedo ali potezo takoj odpraviti in rešiti človeštvo strašne more, ki ga zadnje čase tako teži. Saj si ni mogoče misliti, da bi bil na svetu državnik, ki bi svetovno klanje želel in hotel.

Prav tako tehtne in važne besede čitamo danes v glasilu Svete stolice »Osservatore romano« z znano šifro »T«, ki pomeni osebo, ki razpolaga z zanesljivimi informacijami mednarodnega političnega značaja z vseh krajev sveta, kakor se stekajo le v državno tajništvo Svete stolice. »Osservatore« piše:

Sudetsko vprašanje, najtežje, najnevarnejše in najnujnejše, ki se je zdelo nerešljivo, če ne pride meč, ki bi ta voz razsekal, se je s francosko-angelskimi predlogi, sprejetimi načeloma v Berchtesgaden in v Pragi, rešilo. Na ta način je bil podan odgovor na vprašanje, ki sta ga postavila oba evropska tabora, tisti, ki je za Prago ali proti Pragi, oziroma za Berlin ali proti Berlinu: ali je namreč mogoče, da bi svet za tri milijone ljudi žrtvoval stotine in stotine milijonov življenj in da bi zaradi njih sam skočil v svojo propast? Dejstvo v Berchtesgaden je ovrglo mnenje, da se to vprašanje ne da rešiti drugače, kakor s silo.

Zdaj naenkrat se to vprašanje postavlja znova, in sicer v še hujši obliki nego prej. Odgovor iz Prage na nemško spomenico ugotavlja, da je z njo nastal nov položaj, ne samo po obliki, ampak v bistvu samem. Hitler pa to zanika in priznava ter izjavlja, da sta on in Praga v Berchtesgaden sprejela isto. Držimo se teh besed! Mi nečemo razpravljati o teh trditvah, ker to ni naša stvar. Mi hočemo samo čisto enostavno slediti dejstvu. Dejstvo je, da Führer priznava in izjavlja, da je vprašanje rešeno in da so nemške težnje dosežene, in sicer vse, ne samo ena. Nemčija — tako je dejal — bo odselej samó mogoče činitelj miru na svetu. Tako je vojska izginila kakor krvavi sen, in ne ostane nič drugega, kakor da se sklenjene resolucije, oziroma predlogi uresničijo. Führerjev govor je bil jasen, Beneš mora izpolniti svojo obljubo, Nemčija pa, ki je po Hitlerjevih besedah prišla do skrajne meje svojega potrpljenja, čaka do 1. oktobra; če ne, bo zasedla sudetske kraje. Chamberlain je bil prav tako jasen; Francija in Anglija jamčita, da bo obljuba izpolnjena.

Zakaj se potem to vprašanje zopet vrača? Ali je mogoče, da se krvavi sen vrne in postane resnica? Ali naj res izbruhne vojna? Zakaj tisti, ki je dvajset let znal potrpeti, ne da bi dosegel, za čimer je hrepenel, ne more potrpeti še tisto malo časa, ki je potreben, da se od obeh strani sprejeta in od dveh velesil z jamčena rešitev realizira? Šef italijanske vlade, zavedajoč se strahotne pogube sveta, če bi izbruhnila druga vojna, je večkrat javno vprašal, ali more Českoslovaška dopustiti, da se vojna vohra vname, ker ona noče manjšini dopustiti, da se združi z narodom, kateremu pripada. To vprašanje je bilo s stališča tistih, ki so bili vedno za revizijo pogodb in za samoporeditev narodov, logično, in tisti, ki je izjavil, da bo sklenjeni pakt, ki ga je sprejel, tudi na vsak način držal ter se vsekakor prizadeval, da se vse reši v miru, je seveda na vprašanje, postavljeno od šefa italijanske vlade, odgovoril, da ne, ker Českoslovaška noče, da bi zaradi nemške manjšine šla Evropa v vojno. Tudi nemški vodja je izjavil, da tega vprašanja ni več in da se ne bodo žrtvovali hekatombe dragocenih življenj človeštva. Českoslovaška se ne upira, da se nemška manjšina združi s skupno domovino.

Kljub temu se usodno vprašanje zopet postavlja!

Postavlja se v še ostrejši obliki, z večjo strahoto in ogromno težo. Zopet ga postavljajo tisti, ki so pripravljeni, da izpolnijo dano besedo in ne pozabljajo, da imajo v svojih rokah usodo lastnega naroda. Ali je mogoče, da bi se morali narodi, ki ne vidijo nobenega razloga medsebojnega spora, sovraštva ali nesporazuma, da bi se milijoni in milijoni, ki živijo med se-

Hitlerjev govor v Sportni palači v Berlinu ni prinesel pomirjenja v dokaj napet politični položaj v Evropi. Mobilizacija novih letnikov v Franciji, delna mobilizacija v Belgiji, na Nizozemskem in mobilizacija angleškega vojnega brodograjskega se smatra kot odgovor na grožnja izvajanja nemškega kanclerja.

Medtem pa so vse sile na delu, da se na vsak način ohrani mir. Človekoljubna izvajanja Chamberlaina so naletela na splošno odobravanje. Angleški ministrski predsednik je sicer zelo obzirno, vendar pa jasno povedal, da se bo Velika Britanija borila, ako pride do prepričanja, da se kakemu narodu godi krivica, oziroma če bi bila prepričana, da je katerikoli narod trdno sklenil priboriti si nadoblast nad vsem svetom s strahovanjem in silo. Njegove besede so v Nemčiji dobro razumeli in se je v teku današnjega dne iz vseh nemških radijskih govorov opazilo popuščanje, oziroma so Hitlerjevimi izvajanjem pridali nekoliko milejše komentarje. Velik moralni učinek je imela že druga poslanica ameriškega predsednika Roosevelta, ki nujno poziva k sklepu miru »pred vojno in ne šele po vojni«. Ker je bila druga mirovna poslanica naslovljena le na Hitlerja in ne tudi na Beneša kakor prva, sklepajo, da je po mnenju Amerike pač le od Nemčije odvisno, ali bo ohranjen mir človeštvu.

Ogromno senzacijo je vzbudilo poročilo o sestanku Chamberlaina, Hitlerja, Daladiera in Mussolinija, ki bo jutri, v četrtek, v Monakovem. Ker Chamberlain v teku pogajanj z Nemčijo ves čas zastopa tudi Francijo, bo prav za prav v jedru to sestanek štirih velesil, ki so glavne nosilke dveh nasprotnih taborov v Evropi. Že samo dejstvo, da do tega sestanka pride, je velikanskega pomena za nadaljnji politični razvoj v Evropi. Smatramo, da je višek evropske krize z napovedjo te konference že prekoračen in da je pričakovati le še hudih diplomatskih bitk — ne pa krvave vojne.

Chamberlain v zbornici

London, 28. sept. TG. Londonska spodnja zbornica je bila danes pozorišče pomembnih zgodovinskih dogodkov. Poslanci so bili zbrani polnočno. Lordi so zasedli svojo galerijo in svečanostno zrlj dolj na dvorano. Vse ostale galerije so bile zasedene od odličnih osebnosti. Vse je bilo v tesnem pričakovanju izjave, ki jo je Chamberlain napovedal za danes popoldne, ko se zbere parlament k izredno važni seji ob prelomu evropskih dogodkov in ko se na obzorju kažejo strahovi bližajoče se vojne. Ministrski predsednik je vstopil s svečanimi koraki in mirno zasedel svoje mesto, med tem ko je vsa zbornica stala in mu ploskala. Tudi galerija je smela danes ploskati, kar je v nasprotju s šegami angleškega parlamenta. Po uvodnih besedah predsednika zbornice se je dvignil Chamberlain na svojem mestu ter naslovil na zbornico naslednje besede:

»Stojimo pred položajem, za katerega ni primere od 1. 1914. dalje. Pri tem si ne morem pomagati, da ne bi ugotovil, da bi vsega tega morda ne bilo, če bi bili preosnovali Zvezo narodov pravčasno in predvsem, če bi bili spremenili člen 19 pakta Zveze narodov, ki dovoljuje mirno spremembo določb mirovnih pogodb. Tako pa smo čakali in čakali, da so se strasti razpalile. Sedanja kriza bi bila na ta način lahko preprečena. Ko pa je nastopila, je imela Anglija pred seboj tri različne možnosti postopanja: 1. Lahko bi bila pustila, da se spor med Nemčijo in Českoslovaško razvije kakor hoče, Anglija bi se zanj ne zanimala. 2. Anglija bi bila lahko izjavila, da bo takoj priskočila na pomoč Českoslovaški, če bi ta bila od Nemčije napadena in 3. Angleška vlada bi lahko posegla v pogajanja in s svojim posredovanjem med Nemčijo in Českoslovaško dosegla mirno rešitev spora. Ko sem premišljeval o nadaljnjem stališču Anglije, sem mislil, da je dolžnost Velike Britanije, da stori vse, kar je v njenih močeh, da izposreduje mir, da prepreči vojni spopad. — Chamberlain je nato razložil, kako je prišlo do potovanja lorda Runcimana v Prago, ter je dodal, »da ni krivda na lordu Runcimanu, če se mu njegova naloga ni posrečila«.

Nato je Chamberlain v vseh podrobnostih opisal ves potek česko-nemške krize in posredovalno vlogo, ki jo je igrala angleška vlada. Govoril je o vzrokih, ki so ga napotili, da je potoval k Hitlerju v Berchtesgaden, o razgovorih z nemškim kanclerjem, o jasnih izjavah, da bo Anglija pač morala stati ob strani českoslovaške države, če bi bile nemške zahteve neupravičene in pretirane. Pojasnjeval je Hitlerjevo stališče, ki je angleške predloge zavrnil, češ, da so zavlačevalni, končno pa je pristal nanje. Chamberlain je opisal tudi svoj drugi obisk v Nemčiji, ko je na svoje začudenje opazil, da je nemška vlada svoje zahteve povečala na način, ki ga angleška vlada ni mogla podpreti. Izjavil je, da je nemški vladi v zelo jasnih besedah govoril o posledicah, ki bi jih znalo roditi nespravljivo stališče in je med odobra-

boj v miru, zdaj naenkrat morali vreči drug na drugega enostavno zato, da bi se uničili — in zakaj? Ne zato, ker je mogoče kdo izjavil, da noče, da bi se sudetski Nemci združili s svojo domovino, saj se je slovesno izreklo, da jih bodo pustili in da se bodo vrnili. Torej zato se ne bo svet spustil v vojno, da človeštvo samo sebe uniči, ampak zato naj gredo v vojno, ker se je treba na vsak način — držati datuma 1. oktobra!...

Torej v tem je sedaj problem? Človeška pamet se mora ob tem zdrzniti in reči sama sebi: to je najgroznejši nesmisel, kar jih je kdaj bilo, to bi se reklo, naj pamet sama kapitulira in zgubi sama vero vase. In zato mi ne verjemite in na noben način ne verjemite, da smo samo še en dan pred katastrofo, ni

Ljubljana, 28. septembra.

vanjem poslanske zbornice povedal, da je Hitlerju brez ovinkov izrekel ostre očitke zato, ker pri njemu angleško mirovno posredovanje ni našlo nobene tvorne podpore. Nazadnje je Chamberlain izdal, da je še včeraj poslal Hitlerju ponovno ponudbo, da bo še v tretje prišel v Nemčijo, če ima takšen obisk še kakšno korist in da je poslal Mussoliniju po poslaniku grofu Perthu osebno sporočilo, v katerem ga prosi, naj podpre nov posredovalni predlog, ki ga je izdelala in nemški vladi že predložila francoska vlada, ter da naj osebno posreduje pri Hitlerju za nadaljevanje mirovnih pogajanj in za odložitve mobilizacijske uredbe, ki bi imela iziti v Nemčiji danes popoldne ob 2.

Odgovor iz Berlina...

Ganljivi prizori v zbornici

Potem je naenkrat nastopil zelo dramatičen trenutek. Notranji minister sir John Simon je nekaj s svinčnikom pisal na papir, ki ga mu je prinesel njegov tajnik iz ozadja dvorane. Popisan papir je na to ponudil govorečemu ministrskemu predsedniku, ki se je takoj ustavil in z največjim zanimanjem bral tajnostveno sporočilo. Ko ga je prebral, je poslanski zbornici, ki se je zopet dvignila in predsedniku ploskala in s ploskanjem ni

Kako je prišlo do sestanka v Monakovem

Pariz, 28. sept. TG. Novi načrt za mirno rešitev česko-nemškega spora je zamislil francoski minister Frossard in ga je predložil in seji francoske vlade, ki ga je takoj osvojila in ga sporočila v London. Francoski poslanik v Berlinu Poncet je dobil nalog, da ga predloži osebno Hitlerju, kar se je tudi zgodilo danes popoldne. Chamberlain je zapovedal angleškemu veleposlaniku siru Nevillu Hendersonu, naj francoski predlog z vsemi močmi podpre. Henderson je prav tako obiskal Hitlerja in mu sporočil želje angleške vlade. Prav tako je dobil angleški poslanik v Rimu lord Perth nalog, naj v imenu Chamberlaina francoski načrt podpre pri Mussoliniju, kar se je zgodilo še tekom dopoldneva. Lord Perth je v imenu Chamberlaina prosil Mussolinija, ki ga šteje med svoje osebne prijatelje, naj on sam prevzame posredovanje pri Hitlerju. Mussolini ni čisto nič okleval in odgovoril, da posredovanje prevzame. Mussolini je nato telefoniral Hitlerju in se z njim dalje časa pogovarjal. Hitler je odgovoril, da z ozirom na to, da sta on in Mussolini osebna prijatelja, pristane na posredovanje Mussolinija. Hitlerjev pristane

mogoče, da se ne bi takemu nesmislu uprla vest vseh narodov, vsa politična in socialna struktura človeške družbe, vsi državniški sveta brez izjeme. Vojna, ki bi imela tako strahotne posledice, kakor jih ni imela doslej še nobena vojna, odkar stoji svet in na njem živi človeštvo, ki ne bi obstojala samó iz samih žrtv zastoj na krvavih poljanah, ampak bi izbrisala z lica te zemlje vse sledi kakšne kulture, bi imela kot vzrok to, da se nekdo ni držal datuma 1. oktobra!...

Ne, to ni mogoče, in zato verjemite, kakor smo rekli in s polnim prepričanjem verjemite, da katastrofe ne bo.

Tem besedam glasila, ki črpa mednarodne in politične informacije iz urveza mira, ni ničesar dodati.

hotela nehati, obrazložil, da je pravkar sprejel poročilo, da se je Mussolini vdal njegovi osebni prošnji, naj posreduje pri Hitlerju za mir in da je Hitler Mussolinijevo posredovanje sprejel. Navdušenje v poslanski dvorani je stopnjevalo doseglo svoj višek, ko je Chamberlain izjavil, da je Hitler privolil, da odloži splošno mobilizacijo za 24 ur in da ga je povabil, naj se udeleži jutri, v četrtek popoldne sestanka, ki se ga bo udeležil tudi francoski ministrski predsednik Daladier in predsednik italijanske vlade Mussolini. Sestanek štirih državnikov bo v Monakovem. »Razumeli boste, kakšen bo moj odgovor na to povabilo,« je vzkliknil Chamberlain. Chamberlain je bil vidno ganjen, ko je nehal govoriti in ko mu zbornica ni hotela nehati ploskati. Ki je zapuščal dvorano, je še dejal: »Komu ne bo srce ploskočilo pri misli, da je usodna ura zopet odložena in da imamo še možnost, da rešimo mir. Upam, da me boste sedaj oprostili, da odidem in da delam dalje v nakazanim smislu. Bom videl, kaj se da storiti na osnovi tega zadnjega mirovnega poskusa.« Zbornica je bila odložena do popoldne.

Ploskanje je spremljalo Chamberlaina iz dvorane in iz parlamenta na cesto, kjer so se zbirale ogromne množice, ki so že zvedele, kaj se je v zbornici zgodilo in ki so predsednika sprejele z nepopisnimi prizori navdušenja ter njega in njegovo ženo spremljale do palače ministrskega predsednika. Chamberlain se je zahvaljeval in se smehljaj, utrujen sicer, a kot otrok vesel, da se je ponudila še ena možnost, da prepreči strahote nove svetovne vojne.

Londonsko časopisje pa je kmalu na to razneslo to veselo vest po ogromnem mestu in dolgih stolpih, ko je oznanjevalo odločilni sestanek 4 največjih sodobnih državnikov Anglije, Francije, Italije in Nemčije v Monakovem jutri v četrtek ob 3 popoldne.

Današnji seji parlamenta so prisostvovali tudi kraljica-mati Mary, vojvodinja Kentska in Chamberlainova žena.

Sv. oče bo nocoj ob pol 7 govoril po radiu

Vatikan, 28. septembra. AA. (Havas.) Sv. oče papež Pij XI. bo imel jutri govor, v katerem se bo zavzel za ohranitev miru na svetu. Ob 18.30 bo imel sv. oče govor v italijanski in ga bo prenašal tudi radio. Zatem bo radio prenašal tudi prevod govora sv. očeta na razne jezike.

Chamberlain z letalom v Monakovo

London, 28. sept. TG. Do sedaj je že znano, da bosta angleški ministrski predsednik Chamberlain in francoski predsednik vlade Daladier potovala v Monakovo na sestanek štirih velesil v letalu. Angleškega državnika bo vozil letalski polkovnik Robinson, ki mu bo pomagal letalski major Flowerday. V letalu bosta še dva mehanika in poseben častnik za ladjoodajno postajo. Z ozirom na jutrišnjo konferenco v Monakovem je angleška vlada za en dan odložila gotove varnostne ukrepe, ki bi bili morali stopiti v veljavo že nocoj. Angleška vlada je izdala nocoj tudi uradno izjavo, naj gotovih odredb zaradi zaščite prehrane ljudstva nikar napačno ne razlagajo, ker razpolaga Velika Britanija z živili, ki morajo zadostovati za več kakor eno leto, čeprav bi niti kilograma ne mogli uvoziti.

Olajšanje v Parizu

Pariz, 28. sept. TG. Vest o jutrišnji konferenci ministrskih predsednikov štirih velesil v Monakovem je v Parizu povzročila veliko senzacijo, ki ji je takoj sledilo olajšanje političnega ozračja. Prvotne vesti angleških poročevalnih agencij, da je Hitler do danes popoldne stavil praški vladi ultimatum, so povzročile neizmerno razburjenje. Zato pa je bilo tudi olajšanje zelo veliko, ko je Neučka sama uradno zanikala, da takšnega ultimata ni izdala in da je splošno mobilizacijo svoje oborožene sile preložila za 24 ur in da bo sprejela nove sklepe, kakor pač se bodo končala posvetovanja štirih državnikov v Monakovem.

Krog velike politike

Pozabljeni gospod Chamberlain

Čprav očitajo krogi angleške opozicije Neville Chamberlainu, da ni zmeraj zvest svojim načelom, pa se vendar brezpogojno drži ene stveri: da nikoli ne gre nikamor brez dežnika. Pa se je vendar zgodilo, da je — kot poroča »Paris Soir« — pozabil svojega najzvestejšega spremljevalca na Obersalzbergu, kjer je bil na sestanku s Hitlerjem. Ko je Hitlerjev adjutant Brückner prinesel Chamberlainu pozabljeni dežnik k avtu, je dejal tolmaču Strangu: »Saj bi bili dežnik spravili, ko gospod predsednik itak še pride k nam.«

Ministrski predsednik in roža

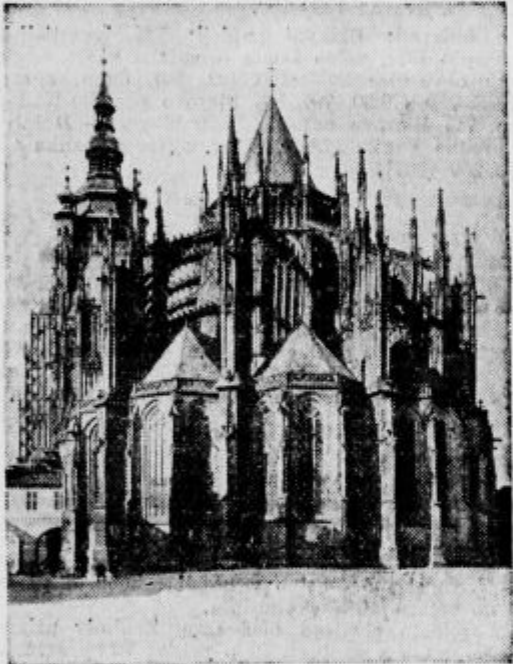
Ko se je Chamberlain vrnil iz Nemčije v London, je med svojo pošto našel pismo »Kraljevske botanične družbe«, ki mu je sporočala, da so po njem imenovali neko rožo z otokov Bahama, ki jo je svoj čas, ko je andi na posestvu svojega očeta bival sedem let, poslal tej družbi, in sicer da se imenuje »Terras Chamberlainae«. — Chamberlain je dejal, ko je prebral sporočilo: »Če mi ne bo dala zgodovina nobenega dobrega mesta, se bom vsaj v botaničnih knjigah šopiril.«

V ozadju

Stalni tajnik francoskega zunanjega ministrstva, Aleksij Léger, je spremljal Bonnetta in Daladiera na njih odločilni poti v London. — Légerova kariera je, kar v Franciji ni nič posebnega, vodila iz književnosti v politiko. Ka mu je bilo nekaj čez dvajset let, si je z imenom Alain Saint-Léger pridobil sloves kot lirčni pesnik. Med drugim je poslal svoje pesmi tudi Aristidu Briandu, ki se je začel zanimati za mladega pesnika in ga je l. 1921 prvikrat nastavil v svojem zunanjem ministrstvu. Prijateljstvo med njima je bilo trdno do Briandove smrti. Se zdaj prebije Léger svoje počitnice na ribiškem čolnu, ki mu ga je zapustil njegov veliki prijatelj. Ali bi mogoče zdaj Briand, oče paktov, razdelil svojega učenca po londonških sklepih? Ali pa se je Léger hotel ravnan le po besedah svojega mojstra, čigar geslo je bilo: »Mir, mir in samo mir!«, ko je dal iniciativo za poniževalni načrt zahodnih držav, da je treba zemljo odstopiti?

Molitve za mir

V teh najtežjih dneh, odkar je bil konec »zadnje vseh vojn«, so ljudje pa vsem svetu mnogo molili. Pred cerkvijo westminstrske opatije v Londonu, kjer je sredi vse množice klečala

Katedrala sv. Vida v Pragi, kjer množice noč in dan molijo za mir

lady Chamberlainova, so ljudje po uro dolga stali, da so se zvrstili v cerkev. Pri mašah v pariški baziliki Sacré Coeur so se ljudje kar trli, in v stari praški katedrali sv. Vida so se množice pri slovesni sv. maši na glas jokale.

Politična kemija predsednika Poljske

Zaradi velikih dogodkov glede na ureditev sudetsko-nemškega vprašanja, se ni nihče zmenil za poljske notranjepolitične dogodke, kjer je bil parlament razpuščen. Predsednik Mościcki je to

odredil nekaj dni prej, ko je njemu, ki je velik kemik, uspelo dognati novo kemično zvezo. »Če bi ne bil tako ravnal, pa bi se bila reakcija zoper nepriljubljeni parlament spremenila v eksplozijo,« je dejal predsednik, ki je elementov politične kemije prav tako vešč kakor organskih.

Orožje za Roosevelta

V Združenih ameriških državah že zdaj razpravljajo, kako bi bilo z odpošiljanjem orožja, če bi v Evropi izbruhnila vojna. Medtem ko predsednik Roosevelt še preudarija, ali bi prepovedal vsakršno prodajo orožja, pa je dobil orožje iz Evrope. In sicer so to puške za streljanje rib, ki je novi okrutni šport, kateri je bil to paletje v modi na rivieri in ki ga je francoska vlada prepovedala. Sin angleškega ameriškega poslanika v Londonu, Kennedyja, pa je to darilo princesel v Washington. Nič ni znano, ali bo tudi Roosevelt prepovedal to orožje, ali pa bo izpodrinilo trnek na njegovi jahti »Lumberjack«.

Lloyd George in lov na zajce

Stari Lloyd George je nedavno k svojemu zemljišču dokupil še kos zemlje, kjer je kar mrgolelo samih zajcev. Povabil je več prijateljev, politikov in parlamentarcev in je priredil orjaški lov. Lloyd George pa je ostal doma, ker ga ta lov ni prav nič zanimal. Stari waleški lev je potreben politične divjačine. Ko ga je neki gost opozoril na to, da ni šel na lov, ga je Lloyd George za-

Živali pred 80 milijoni leti

Sherlok Holmes je s povečalnim steklom iskal odtise stopinj hudodelcev, katere je zasledoval. Sherlock Holmes je bil človek sodobnega sveta z majhnim merilom. Člani ekspedicije Sinclairovega muzeja pa niso potrebovali nikakega povečalnega stekla za odtise stopinj, katere so odkrili v puščavah Arizone in Kolorada. Ti odtisi niso bili nič manj dolgi kot 80 cm, in koraki skrivnostnega bitja, ki je pustilo te sledove, so bili dolgi pet metrov. Bili so to odtisi največje živali, kar jih je kdaj prebivalo na zemlji. Zgoraj imenovani muzej je odposlal kar trumo učenjakov, da bi preiskali in proučili ostanke orjaških živali iz predpotopne dobe. Ena izmed teh živali bi samo z udarcem z repom mogla podreti močan steber. Tehtale so toliko kot lokomotiva. Če bi se postavile na zadnje noge, bi bile višje kot naše šestnadstropne palače.

V raznih muzejih starega in novega sveta so ostanki takšnih orjaških, praviljnih živali. Diplodocus, n. pr., ima 24 m dolge rogove; brontosaurus je tehtal 25 ton. Bile so pa te živali zelo miroljubne in se niso brigale za drugo, kot da so s počasnim korakom hodile ob bregovih rek in iskale nekaj stotov trave za svojo vsakdanjo hrano. Možgani teh orjakov so bili glede na njihovo postavo zelo majhni. Niso bili večji kot človeška pest.

Te mirljubne orjake pa so preganjale druge živali. Najbolj divji med njimi je bil tiranosaurus. Visok je bil pet metrov in se je zelo naglo pomikal naprej na zadnjih nogah. Njegovo odprto želo je merilo v premeru 80 centimetrov. Hranil se je z mesom drugih živali. Toda zgodilo se je, da je namesto na pohlepnega brontosaura naletel na hujšega na-

sprotnika, na triceratopa, ki je meril šest metrov in tehtal deset ton. Na hrbtu je imel oklep, ki je bil trši kot jeklo, oborožen pa je bil s tremi strašnimi rogovi. Stegosaurus pa je imel poleg majhnih možganov v glavi še ene, na koncu hrbtenice. Ti možgani so bili dvajsetkrat večji od onih v glavi in so služili v ta namen, da se je žival mogla pomikati z zadnjim delom telesa naprej.

Odkritja ameriških učenjakov v zadnjih letih so osvetlila skrivnostno bivanje teh praviljnih pošasti. Dr. Charles W. Gilmore je izkopal ostanke dinosaura, ki je eden izmed največjih, kar so jih do sedaj našli. Žal, ga ni moči popolnoma sestaviti in je mogoče le približno sklepati, da je bil dolg 25—30 m in je tehtal 45 ton. Ekspediciji Sinclaira pa se je posrečilo najti sledove in kost ene izmed največjih živali, in upati je, da bodo kmalu našli tudi ostalo okostje te orjaške pošasti. Po dosedanjih odkritjih sklepajo, da je bila visoka deset metrov in je tehtala približno 50 ton. Odkrili so tudi odtise palm in drugih dreves, ki nam dajo spoznati pokrajino, kakršna je bila takrat.

Delo učenjakov je mnogokrat zelo naporno in zahteva mnogo potrpljenja. Profesor Andrew pripoveduje, da je okostje veluciturna, katero je našel v puščavi Gobi, moral sestaviti iz šest sto kosov. Včasih se najde pa le nekaj zob in kakšna kost.

Mnogokrat se odkrijejo očem učenjakov prizori iz davnih let. Profesor Andrew poroča o najdbi majhnega dinosaura, ki ga je najbrž presenetil vihar, ko je kradel jajca iz gnezda neke druge pošasti.

Filmske zanimivosti

»Shanghajska drama« se imenuje novo delo slovitiga G. W. Pabsta, tvorca »Don Quijoteja« s pokojnim Šaljapinom v glavni vlogi, režiserja »Atlantida«, raznih pacifističnih filmov itd. — Glavni osebi v novem filmu sta Nemka Christl Mardayn ter Francoz Louis Jouvet. Kakor priča naslov, obravnava film dejanja iz najbližje sedanjosti in aktualnosti.

Državni filmski svet so ustanovili na Danskem. Svět ima nalogo zasledovati filmsko proizvodnjo po vsem svetu in sestavljati sezname filmov, ki so po umetniški ali vzgojni vrednosti primerni za uvoz na Dansko in za kazanje po danskih bioskopih. Razen tega bo novi svet imel velik vpliv na domačo filmsko proizvodnjo. V svetu so zastopniki danskega učiteljstva, gledaliških igralcev in gledaliških pisateljev ter zastopniki kinematografskih podjetnikov.

Film o življenju popularnega newyorškega župana La Guardia pripravlja ameriški producent, Sleznick. La Guardia, ki je italijanskega pokolenja, spada med najoriginalnejše in najprivlačnejše osebnosti v ameriškem življenju. Po svoji originalni delavnosti in nehanju je morda bolj ustvarjen za filmski motiv kakor pa katerikoli roman. Vendar ne bo sebe v filmu igral sam, dobili so mu po dolgem in vestnem iskanju nadomestnika. Ta filmski La Guardia bo Edvard G. Robinson, mojster za kriminalne

psihološke vloge, ki si je s svojimi filmi v zadnjih dveh letih pridobil silovito popularnost. Med uspele njegove stvaritve za novo filmsko sezono spadata zlasti: »Revolver-gentleman«, satirična groteska na ameriško gangsterstvo, briljantna satira na Al Caponeja, na ameriško sodstvo in na tako imenovano odlično družbo. Drugi Robinsonov uspehi film je »Mojster duše«, odlično psihološko-dramatično delo s snovjo iz medicinskega življenja. Ni dvoma, da bo tudi Robinsonov film o La Guardia uspešno zadeva.

Lanski uspeh zgodovinsko-pustolovskega filma »Anthony Adverse« po nič manj uspelem in umetniškem romanu Herveya Allena je letošnjo sezono dobil motivnega naslednika. Warner Brosova družba, ki je izdelala lanski film, je zdaj dala v promet »Veličje Don Juana«, čigar vsebina je zajeta iz srednje 18. stoletja v Franciji, glavna postava v filmu pa je največji angleški igralec tedanjega časa David Garrick. Okoli tedanje »Comédie Française« z dramatikom Beaumarchaisom, očedom »Figarove svatbe« in botrom našega »Matičke« se bohoti sijaj predrevolucijske dobe v Franciji. Režiser Mervyn Le Roy, tvorec več podobnih zgodovinskih del, je to dobo posrečeno oživil in ustvaril romantično-zgodovinsko delo, kakršna ljudje v Ameriki — in pri nas — najraje gledajo.

»Junak z Marnes« je naslov novemu francoskemu filmu iz svetovne vojne, v katerem igra glavno vlogo dunajski gledališki mojster Albert Bassermann.

Angleži, zbrani na kolodvoru v Londonu, kamor so s posebnim vlakom prispeli iz Prage

vrnil: »Moji nasprotniki niso bili nikoli zajeti! Jaz potrebujem večje divjačine! Ali pa mi more kdo reči, da je Winston Churchill zajec?« — Tedaj je odvrnil eden od gostov: »Ali hočete s tem povedati, da ste sira Churchilla podrli na tla?«

»Ali je bil stric pri zavesti, ko je spisal oporoko?«

»Nič ne vemo. To se bo videlo, ko jo bomo odprli.«

»Zunaj sta dva gospoda, ki bi rada govorila z vami, gospod ravnatelj.«

»Naj počakata. Daj jima dva stola.«

»Nista zadovoljna z dvema stoloma, ampak hočeta zarubiti kar vse pohištvo.«

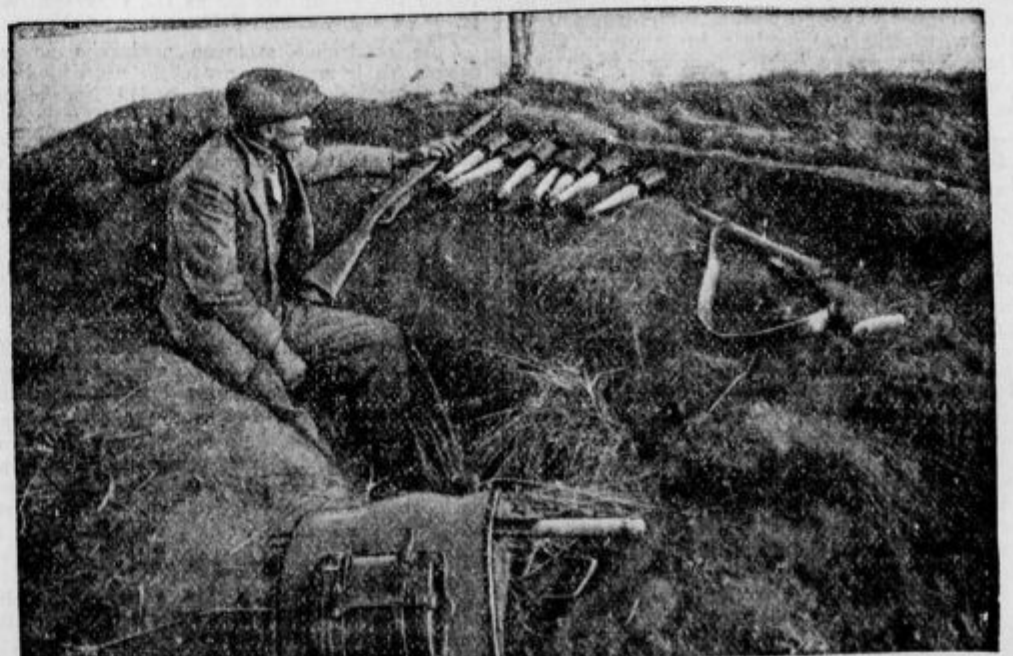

»Gospod, prosim, nikar se toliko ne mučite s to muho, vam bom rajši drugo ujjel.«

Mussolini govori v Padovi

Na tisoče in tisoče ljudi se je zbralo na Velikem trgu v Parovi. Ko je Mussolini (na desni na govorniški tribuni) imel svoje veliki govor o današnjih resnih zapletitjajih

Sudetskonemški meščan mesta Aš je pristopil k obrambnim četam in straži na križišču cee/

